

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ يُطَلِّبُهُ حَيْثُهَا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومَ مَسْخَرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ.

مروردها را شما خداوندی است که آسمان ها و زمین را در شش روز (شش دوران) آفرید؛ سپس به تدبیر جهانی هستی پرداخت؛ با «پرده تاریک» شب و روز را می پوشاند؛ و شب به دنبال روز، به سرعت در حرکت است؛ و خورشید و ماه و ستارگان را آفرید، که مسخر فرمان او هستند. آگاه باشید که آفرینش و تدبیر «جهان» از آن او (و به فرمان او) است. هرگز برکت (و زوال ناپذیر) است، خداوندی که پرودگار جهانیان است.»

مروری به معماری جهان
فصل اول
دکتر محمد رضا نیلوفرشان
مركز تحقیقات
هنر، معماری
و شهرسازی
عضو هیئت علمي دانشگاه هنر اصفهان

نیلفروشان، محمدرضا، ۱۳۴۹-
مروری بر معماری جهان/ مولف محمد رضا نیلفروشان؛ [برای] مرکز تحقیقات، هنر، معماری و شهرسازی
اصفهان: گنبد های فیروزه ای، ۱۳۹۵.
۲۶۷ص: مصور (بخشی رنگی)، جدول.
۹۷۸-۶۰۰-۹۵۷۳۰-۵-۹: ۳۰۰۰۰۰ ریال

فیپا

معماری

Architecture

معماری-- تاریخ

Architecture-- History

مرکز تحقیقات، هنر، معماری و شهرسازی

۱۳۹۵ م ۴ / ۹۴ ن / NA۲۵۰۰

۷۲۰/۱

۴۲۷۰۵۶۷

سرشناسه

عنوان و نام پدید آورنده

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست نویسی

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

رده بندی کنگره

رده بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

۸۸	ب: دوره مینوسی میانه	۳۳	دومین دوره میانی (هیکسوس ها) و پادشاهی جدید	۱	فصل اول معماری پیش از تاریخ
۸۸	ج: دوره مینوسی پسین (جدید)	۳۵	پایان کار تمدن باستانی مصر	۳	عصر پارینه سنگی
۸۸	کاخ ملیا	۳۵	موقعیت جغرافیایی مصر	۴	غار التامیرا
۸۹	کاخ کنوسوس	۳۷	هنر مصر	۴	غار لاسکوا
۹۰	کاخ فاپستوس	۳۷	معماری مصر	۵	عصر میان سنگی
۹۰	معماری و تمدن سیکلادی	۳۹	کلیاتی پیرامون معابد مصری	۵	عصر نوسنگی
۹۱	معماری و تمدن هلاسی (تیرونس)	۴۰	هرم (pyramids)	۶	اریحا
۹۱	ارگ تیرونز (تیرونس)	۴۰	مقیاسه ها (مقدمه هرم ها)	۶	چاتال هویوک
۹۲	دروازه شیران (۱۳۰۰ ق.م)	۴۰	هرم	۸	انقلاب نوسنگی
۸۳	گنج خانه آرتنوس (مقبره تنولوس)	۴۲	هرم	۸	استوان هنج
		۴۵	مسیحی ابوالهول		
۹۵	فصل پنجم معماری هند	۴۷	معبد جفرع	۱۱	فصل دوم معماری بین النهرین
۹۷	شهر موهنجودارو	۴۷	معبد ملکه خنسنپوت	۱۳	سومر
۹۹	تمدن نژاد آریایی	۴۹	معبد سستی اول: (ایگوس)	۱۷	آکاد
۹۹	آئین و معماری عصر بودایی	۴۹	معبد ابوسیمبل	۱۹	بابل کهن
۱۰۰	معابد بودایی	۵۱	معبد آمون در الاقصی	۱۹	معابد
۱۰۰	استوپا	۵۲	معبد کارناک (خدای خود مید):	۲۰	کاخها
۱۰۲	استوپای سانچی	۵۲	معبد هوروس (خدای آسمان) ♦	۲۰	آشور
۱۰۳	معابد غاری	۵۲	تیس	۲۲	بابل جدید
۱۰۳	معبد غاری کارلی	۵۵	چکیده	۲۶	دروازه ایشتار
۱۰۴	غارهای اجانتا	۵۶	بناهای مهم		
۱۰۴	معماری و آیین هندو	۵۶	هرمها	۲۷	فصل سوم معماری مصر
۱۰۵	ماندالا	۵۶	اهرام ثلاثه	۲۹	آغاز تاریخ
۱۰۵	تپایشگاه های سنگی	۶۷	توضیحات	۲۹	عصر نوسنگی
۱۰۶	معماری معابد جین	۶۷	نتیجه گیری	۳۰	دوره پیش از سلسله ها
				۳۱	لوح آرایش نارمر
۱۰۹	فصل ششم معماری چین	۸۳	فصل چهارم معماری تمدن های اژه ای	۳۱	نخستین دوره های سلسله ها (سلسله های I و II)
۱۱۱	فلسفه، دین و هنر در چین	۸۷	معماری و تمدن مینوسی	۳۲	دوران پادشاهی کهن (سلسله های III و IV)
۱۱۲	معماری و شهرسازی چین	۸۷	الف: دوره مینوسی کهن	۳۲	پادشاهی میانه (سلسله های XI و XII)
۱۱۵	خانه چینی				
۱۱۶	معابد چینی				

۱۵۹	یونیک	۱۴۰	معماری در دوره کهن (آرکانیک)	۱۱۶	معابد بودایی
۱۵۹	کرتی	۱۴۰	بناهای دوره کهن	۱۱۷	معابد کنفوسیوسی
		۱۴۰	معبد هرا	۱۱۸	پاگودا
۱۶۶	فصل نهم: معماری روم	۱۴۰	معبد آپولو	۱۱۹	دیوار چین
۱۶۷	تاریخ روم	۱۴۱	باسیلیکهای پستوم	۱۲۰	سیک های معماری چینی (شمالی و جنوبی)
۱۶۷	دوره پادشاهی	۱۴۲	گنج خانه سیفوسینها	۱۲۱	سیک جنوبی
۱۶۷	دوره جمهوری	۱۴۲	معماری در دوره کلاسیک		سیک شمالی
۱۶۸	دوره امپراطوری	۱۴۳	معماری در دوره رنسانس	۱۲۳	فصل هفتم معماری ژاپن
۱۶۸	آتروسک	۱۴۴	آکروپولیس	۱۲۷	معماری معابد ژاپن
۱۶۹	معماری روم	۱۴۵	بناهای مهم آکروپولیس	۱۲۷	معماری بودایی
۱۷۰	معابد	۱۴۶	پروپیلایا	۱۲۸	معابد شینتو
۱۷۱	معماری روم در دوره جمهوری و آثار مربوط به این دوره:	۱۴۶	معبد آتناپیک	۱۲۹	زیارتگاه های ژاپنی
۱۷۲	معبد سبول	۱۴۷	پارتئون	۱۲۹	خانه ژاپنی
۱۷۲	معبد فوز تانائوپرلیس	۱۴۷	ارکتیوم	۱۳۰	مدولار فضاهای ژاپنی (کن)
۱۷۲	معبد فوز تاپریمجینا	۱۴۹	معماری دوره هلنی		
۱۷۳	پومپئی	۱۵۰	معبد آپولون	۱۳۱	فصل هشتم: معماری یونان
۱۷۳	معماری روم در دوره امپراطوری	۱۵۱	تئاتر اپیداوروس	۱۳۳	عصر سنگی
۱۷۳	کلوسئوم - آمفی تئاتر فلاویوس	۱۵۱	شیوه های یونانی	۱۳۳	عصر برنز
۱۷۶	معبد پانتئون	۱۵۲	پیرامون معابد	۱۳۳	عصر آهن
۱۷۶	باسیلیکا	۱۵۳	مقصوره	۱۳۳	یونان
۱۷۸	باسیلیکای اولیپا	۱۵۳	قربانگاه	۱۳۵	تمدن یونان
۱۷۸	دوموس	۱۵۴	گنج خانه		
۱۷۹	سنگاه عمارت	۱۵۶	تولوس	۱۳۶	بررسی دوره های مختلف تاریخ هنر و معماری یونان
۱۸۰	ویلا	۱۵۶	تئاترها	۱۳۶	معماری دوره آرکانیک (کهن)
۱۸۰	پالاسین	۱۵۶	ادئون	۱۳۶	معماری دوره کلاسیک
۱۸۰	فهرستی امپراطوری	۱۵۶	آگورا	۱۳۷	معماری دوره هلنی
۱۸۱	امپریال فوروم	۱۵۷	خانه یونانی	۱۳۸	پیکره تراشی در دوره کهن (آرمانیک)
۱۸۱	فوروم ژولیان	۱۵۷	شیوه های معماری یونانی	۱۳۹	پیکره تراشی در دوره کلاسیک
۱۸۱	فوروم نروا	۱۵۷		۱۳۹	پیکره تراشی در دوره هلنی

۲۲۰	موزائیک کاری	۲۰۱	پلان در معماری صدر مسیحیت	۱۸۲	فوروم آکستوس
۲۲۱	فصل دوازدهم: معماری رومانسک	۲۰۱	باسیلیکا	۱۸۲	ستون تراژان
۲۲۳	ویژگی های سبک رومانسک (۱۰۵۰ تا ۱۲۰۰ میلادی)	۲۰۱	نقشه مترکز	۱۸۳	طاق نصرت
۲۲۵	سبک رومانسک در فرانسه	۲۰۲	کلیسای سانتا کاترینا (آرامگاه دختر کنستانتین)	۱۸۳	طاق نصرت تیتوس
۲۲۵	کلیسای سرن در تولوز (۱۱۲۰-۱۰۸۰ م)	۲۰۲	کلیسای مزار مقدس	۱۸۴	آبرو
۲۲۵	سبک رومانسک در ایتالیا	۲۰۳	کلیسای سنت پیترو	۱۸۵	حمام های رومی
۲۲۶	ایتالیای شمالی	۲۰۴	کلیسای سنت کلمنت	۱۸۵	حمام دیوکلتيان
۲۲۷	ایتالیای مرکزی	۲۰۴	کلیسای سن لورنز	۱۸۶	حمام تراژدان
۲۲۸	جنوب ایتالیا	۲۰۵	فصل دهم: معماری بیزانس	۱۸۶	دوره های تاریخی روم باستان
۲۲۸	نمونه ای از کلیساهای ایتالیای شمالی	۲۰۷	معماری بیزانس	۱۸۷	تفاوت های معماری رومی و معماری یونانی
۲۲۹	نمونه ای از کلیساهای ایتالیای جنوبی	۲۰۸	پیشینه ریختی		
۲۳۰	کامپانیل	۲۰۸	هنر بیزانس	۱۹۳	فصل دهم: معماری صدر مسیحیت
۲۳۰	تعمیدگاه، پیزا	۲۰۹	نقاشی بیزانسی	۱۹۵	تاریخ
۲۳۱	معماری رومانسک در انگلستان	۲۰۹	موزائیک کاری	۱۹۵	شکل گیری کلیسا در صدر مسیحیت
۲۳۱	کلیسای دورم (Durham) ۱۰۹۳-۱۱۳۳ م	۲۱۰	معماری بیزانس	۱۹۶	معماری دوره پیگرد (دوره نخست)
۲۳۲	سبک های معماری رومانسک	۲۱۱	پلان باسیلیکایی	۱۹۷	نقاشی (دوره نخست)
۲۳۲	سبک لومباردی	۲۱۱	پلان های مرکزی	۱۹۷	معماری دوره بازنشانی
۲۳۳	سبک نورماندی	۲۱۲	کلیسای سن ویتال	۱۹۷	تفاوت باسیلیکا یا کلیسا
۲۳۴	سبک توسکان	۲۱۲	کلیسای ایاصوفیه	۱۹۹	تاسیسات کلیساها
۲۳۵	سبک آکتمین	۲۱۴	تأثیر معماری بیزانس بر معماری سایر تمدن ها	۱۹۹	جایگاه مقدس
۲۳۶	سبک کلونی- پورگونی	۲۱۵	معماری دوره ساسانی	۱۹۹	سمپوریوم و ایکونوستاز
۲۳۶	پیکره تراشی در سبک رومانسک	۲۱۵	معماری دوره اموی	۲۰۰	میز برای کتابها و تزئینات مقدس
		۲۱۶	معماری دوره بیزانس پسین	۲۰۰	سکریستی ها
۲۳۹	فصل سیزدهم: معماری گوتیک	۲۱۷	کلیسای سان ویتال در راونا	۲۰۰	آمبون ها
۲۴۳	گوتیک آغازین	۲۱۷	کلیسای سنت سرگیوس و باکوس	۲۰۰	ضمایم کلیساها
۲۴۳	کلیسای لاتون	۲۱۸	کلیساهای با پلان ترکیبی محوری و مرکزی	۲۰۰	نارتکس
۲۴۴	کلیسای نوتردام پاریس	۲۱۸	معماری دوره بیزانس پسین	۲۰۰	آتریوم
۲۴۶	معماری گوتیک پیشرفته	۲۱۹	کلیسای سن مارکو	۲۰۱	برج ها
					بانتستر

۲۴۷	رئسانس مرفی	۲۴۷	کلیسای شارتر
۲۴۷	توسکانی و روم اوایل قرن شانزدهم	۲۴۸	کلیسای آمین
۲۴۹	کاخ فانتزه رم ۱۵۳۵-۱۵۵۰	۲۴۹	شبک مشعشع
۲۷۰	رئسانس در اروپای شمالی و اسپانیا	۲۴۹	کلیسای سنت شایل - پاریس ۱۲۴۳-۱۲۴۸ م
۲۷۰	کلیسای جامع گرانا (۱۵۲۸)	۲۴۹	کلیسای بوه
۲۷۰	صومعه	۲۴۹	معماری گوتیک پسین
۲۷۲	گوتیک	۲۵۰	معماری گوتیک در سایر کشورهای اروپایی
۲۷۳	فیصل چهاردهم معماری باروک	۲۵۰	گوتیک در انگلستان
۲۷۵	پیشینه معماری	۲۵۱	گوتیک در آلمان
۲۷۶	مفهوم باروک	۲۵۲	گوتیک در ایتالیا
۲۷۶	نقاشی	۲۵۲	کلیسای فلورانس
۲۷۷	پیکره تراشی باروک	۲۵۴	پیکر تراشی گوتیک
۲۷۷	معماری	۲۵۴	شیشه مقووش در معماری گوتیک
۲۷۸	سقف نگاران رومی باروک	۲۵۷	فیصل چهاردهم معماری رئسانس
۲۷۹	معماری باروک شمال ایتالیا	۲۵۹	ویژگی های دوره رئسانس
۲۸۱	بلکان راهنما	۲۶۰	هنر رئسانس
۲۸۱	کلیسای سن ایوو	۲۶۰	نقاشی رئسانس
۲۸۲	کلیسای سن کارلو آله کوآتر برونانه	۲۶۱	پیکره تراشی در رئسانس
۲۸۳	کاخ کارنیانو	۲۶۱	تحوالات هنری دوره رئسانس در سه دوره
۲۸۳	معماری باروک در فرانسه	۲۶۱	عناصر تشکیل دهنده رئسانس آغازین در ایتالیا
۲۸۳	کلیسای سنت لویی	۲۶۲	بناهای رئسانس میانه
۲۸۵	معماری باروک در انگلستان	۲۶۲	عناصر معماری رئسانس پیشرفته
۲۸۵	کلیسای سنت پل	۲۶۲	معماری رئسانس
۲۸۶	معماری باروک در هلند	۲۶۳	نیمه اول قرن پانزدهم
۲۸۸	جووانی لونسو برینی	۲۶۵	نیمه دوم قرن پانزدهم
۲۸۹	فرانچسکو بورومینی	۲۶۵	کلیسای سانتاماریا دل فیوره - فلورانس
۲۸۹	گوآرینو گوآرینی	۲۶۵	کلیسای سانتواسپریتو
۲۹۱	منابع و مآخذ	۲۶۶	کلیسای سن فرانچسکو، رمینی، ایتالیا

کتاب مروری بر معماری جهان از جمله کتاب های مرجعی است که بویژه می تواند جستجوگران، دانشجویان و خوانندگان عادی را به دلیل گسترده گی و آگاهی بخش بودن متن اقناع کند. قلم شیوا و تازه گی بیان و ساده گی سبک نگارش نویسنده در برخورد با سبک ها و دوره های تاریخی افرینش معماری به خواننده این امکان را می دهد که از طریق نگاه مؤلف با معماری، در گذر زمان آشنایی یابد.

این کتاب از معماری ابتدایی آغاز می شود به بررسی معماری برجا مانده انسان نخستین در نخستین بناهای ساخته شده بدست بشر می پردازد. علاوه بر آن تأثیر و اثر معماری در اعصار مختلف و کشورهای مختلف که حرفی برای گفتن دارند را بازگو می کند.

به اعتقاد برخی معماری مادر همه هنرهای است. و تمام این رشته ترکیبی از هنر و دانش است که به طرز شگفت انگیزی با یکدیگر ادغام شده اند و تاریخ معماری به زمانی بر می گردد که آدمی برای زندگی مجبور به ساخت سرپناه برای خویش بود. معماری از دوره های پیش از تاریخ اساسی ترین نیازهای بشری را همچون ساخت سرپناه و خانه برآورده ساخته است. در عین حال معماری به دلیل قابلیت خلق طرح هایی در ابعاد بزرگ و با شکوه امکان یافته تا به عنوان واسطه خود بزرگنمایی و نمایشی در خدمت افراد، گروه ها و یا کل جامعه قرار بگیرد. به علاوه معماری نوعی فعالیت هدفمند و خلاق گروهی از افراد است که در درون یک محیط تاریخی خاص عمل می کنند. همین علت معماری در طی زمان به هیچ وجه صرفا یک مقوله مختص تاریخ هنر نبوده؛ بلکه همیشه به عنوان عاملی مهم، تاریخ اجتماعی نژاد انسانی نیز تحت تأثیر خود قرار داده است.

کتاب حاضر که جلد اول از مجموعه معماری جهان می باشد در سه فصل به شامل معماری پیش از تاریخ، بین النهرین، معماری مصر، معماری تمدن های اژه ای، معماری هند، معماری چین، معماری ژاپنی، معماری یونان، معماری روم، معماری صدر مسیحیت، معماری رومانسک، معماری بیزانس، معماری گوتیک، معماری رنسانس، معماری باروک، بوده که با سیری تاریخی به بررسی معماری جهان در گستره های گوناگون می پردازد و در هر فصل نمونه هایی شاخص از معماری مربوط به آن نیز برای درک بهتر مطالب عنوان گردیده است. معماری را از لحاظ استفاده از فرم ها، تکنیک ها، مواد دوره زمانی، منطقه و سایر موارد تأثیرگذار دسته بندی می کنند. سبک معماری از مطالعه بر روی روند تحول و تکامل تاریخ معماری نشأت می گیرد و با آن پدیدار می گردد. از این رو، سبک معماری راهی برای دسته بندی معماری است که با تأکید بر ویژگی مشخصه طرز، منجر به چنین واژگانی چون «سبک» شده است. کتاب حاضر به معرفی ویژگیها و سبکهای معماری در جای جای جهان می پردازد و در جلد دوم از معماری ایران و سایر ملل سخن به میان خواهد آمد. این مجموعه دائره المعارفی از معماری جهان است که با تلاش فراوان گردآوری شده و به همه متخصصان، دانشجویان و علاقمندان به معماری تقدیم خواهد شد.

در پایان از زحمات سرکار خانم مهندس رقیه کیخانی که ویراستاری این کتاب را برعهده داشتند و خانم محبوبه صادقی جهت طراحی و صفحه آرایی کتاب، سپاسگزاری می گردد.

کتابی که اکنون در پیش روی دارید، گردش کوچکیست در معماری گذشته این کره خاکی یک گردش کوتاه در تاریخ تمدن‌ها و سیر حرکت معماری آنها، معماری که چندین هزار سال قبل چشم و اجتماعات مردمان زمانش را پاسخگو بوده است. در فصلهای این کتاب از آغاز معماری پیش از تاریخ، پیدایش ابتدایی ترین نیاکان ما بر روی کره زمین را تا حدود یک میلیون سال پیش می‌دانند و باستان‌شناسان مبنای پژوهش را از روی ابرازی که می‌ساختند تعیین می‌کنند، نخستین آثاری که از انسان ابزارساز به دست آمده متعلق به حدود ۴۰۰۰۰ سال قبل است؛ می‌پردازد.

انسان ابتدایی همه وقت می‌توانسته است ابزارهایی را به کار برد، اما ساختن ابزار، کاری پیچیده تر است. هنرهای ابتدایی و اولیه همواره با نوعی شگفتی همراه اند. زیرا تصور این همه نبوغ و خلاقیت در بساط اولیه و نوعی دور از ذهن و شگفت آور محسوب می‌شود. از این رو هنرهای ابتدایی با عنوان کلی، شگفتی‌های آغازین مورد تحلیل و بررسی قرار می‌گیرد. دوران سنگی از لحاظ تقسیم بندی اولین دوره تاریخ هنر به شمار می‌آید و آن را می‌توان به سه دوره مختلف تقسیم کرد: ۱- دوره پارینه سنگی ۲- دوره- میان سنگی ۳- دوره نوسنگی. پس از آن دوران سنگی، دوران تاریخی آغاز می‌شود دوره ای که بشر با خط آشنا شد.

سیس معماری بین النهرین، ایرانیان این منطقه را میان رودان می‌نامیدند؛ همین نام به یونانی ترجمه شده مزوپوتامیا خوانده شد. این واژه در زبان عربی بین النهرین ترجمه شد و در فارسی نیز همان واژه عربی خوانده شد. فی الحال این است که از کوه‌های آناتولی در ترکیه سرچشمه می‌گیرد و با گذشتن از عراق به فرات می‌پیوندد و به خلیج فارس می‌ریزد. فرات از کوهستان ارمنستان سرچشمه گرفته و به سوی آشور، سوریه بابل و خلیج فارس روان است. فرات در غرب دجله قرار دارد. فرهنگ بین‌النهرین باستان را که از هزاره سوم قبل از میلاد، زمان حکومت سومری‌ها و اکدی‌ها آغاز شد و در هزاره دوم و اول در زمان فرمانروایی بابلی‌ها و آشوری‌ها به اوج رسید.

در ادامه سری به مصر خواهیم زد، از ابتدای تاریخ، آب منشا حیات بوده است. این مسئله سبب شد که اولین تمدن‌ها در کنار بستر آبهای بزرگ تشکیل شوند. حدود ۵۰۰۰ سال پیش جوامع قبیله ای نه چندان بزرگ اما ثروتمند و دولتمند در کنار رودهای مهم آن زمان (نیل، دجله و فرات) شکل گرفتند. این ملت‌ها به خلق بناهایی دست زدند که از نظر ساختاری بسیار قوی بود. به نحوی که می‌توان نفت از نظر ساختاری با سازه‌های قوی امروزی برابری می‌کند. بعضی از آن بناها با وجود حجم عظیم، تا این زمان پابرجا مانده اند. برای مثال می‌توان اهرام مصر که به گونه ای سمبل معماری به حساب می‌آید؛ نام برد. در حقیقت این اهرام مجموعه‌های چند منظوره ای به حساب می‌آمدند.

امروز بسیاری از این بناها ناپدید شدند. اما در باستانی ترین هرم که در سال ۲۵۶۰ ق.م در ساکارا در نزدیکی کاربو مدرن ساخته شده است (هرم پلکانی) می‌توان بقایایی را پیدا کرد که ارائه دهنده مدارک روشنی بر این مجموعه اهرام است. ساخت این مجموعه معبد‌ها بیشتر به جهان بینی مردمان مصر باستان و اعتقاد آنها به زندگی جاودانه بر می‌گردد. این مردمان معتقد بودند که در روز رستاخیز روح انسان به جسم او باز می‌گردد پس بایستی جسم آدمی تا آن روز محفوظ بماند. این اعتقاد وجود پیکره‌های مومیایی و معابد پایدار را توجیه می‌کند.

تا سالیان درازی بعد از ساخت هرم های پلکانی هر زمان که ثبات سیاسی سبب شکوفایی و موفقیت این کشور می شد، منابع ملی را برای ایجاد ساختارهای بزرگ به کار می گرفتند تا در عین تجدید بیعت با خدایان در بهشت، سازمانهای اجتماعی و موقعیت شاهان زمانه را بر روی زمین تثبیت نمایند. بررسی تمدن دریای اژه و سرزمینی که خواستگاه معماری آینده روم و یونان شد. را در پیش خواهیم داشت. خارج از گستره نظامی امپراطوری های بزرگ مصر، بابل، آشور و ایران در ساحل دریای اژه، جزایر دریای اژه و دره های شبه جزیره یونان قرار داشتند. مردم این جوامع از نظر اقتصادی متکی به خود و از جنبه سیاسی نیز مستقل بودند ولی در عین حال از پیشرفت های فرهنگی و تکنولوژی امپراطوری های بزرگ نهایت استفاده را می بردند. جزیره کرت در مسیر دریای بین سرزمینهای تولید گدوم در دریای سایه و مصر واقع بود. احتمالاً به دلیل همین موقعیت بود که تا سال ۲۰۰۰ قبل از میلاد در تمدن دوره مفرغ می برد.

هنر کرت تا سال ۱۴۰۰ ق.م رشد داشت. این منطقه بیشتر از تزئینات و حجم های الحاقی بود. عمده تفاوت آن با سایر هنرها جهت گیری فلسفی آن محسوب می شد. یعنی بر خلاف هنر امپراطوری های قدیم که بیشتر مرتبط با تکریم خدایان و حاکمان زمانه بود، این هنر عمدتاً بر روی فرمهای زیبای طبیعی فرم انسانها، قهرمانان تمرکز داشته است. البته سبک های مذهبی قوی در این کار وجود داشته ولی به نظر می رسد هنرمند کرتی زیبایی را تنها به خاطر ذات زیبایی خلق کرده نه تنها برای مذهبش، قسماً تجمع می بنایان مذهبی این منطقه شاهی بر این مدعاست.

سالها بعد این ویژگی ها رشد کرده و به عنوان معماری کلاسیک در سواحل و جزایر دریای اژه ریشه زد. البته ریشه اصلی معماری کلاسیک مربوط به میسنی هاست. میسنی ها خالق اثرهایی شگفت انگیز پیچیده و آریخی معماری بودند. بناهایی که از مهارت مهندسی آنان حکایت می کرد. کار میسنی ها را می توان طلایه دار معماری کلاسیک دانست.

با گذشت زمان ادامه پیشرفت معماری در دریای اژه به خاطر برخی بقایای طبیعی متوقف شد و کرت که این زمان قدرت حکمفرما شده بود احتمالاً به خاطر زلزله و نیز هجوم مهاجمان شمالی، ناپدید شد.

حرکت در عرض جغرافیایی به تاریخ کهن چند هزار ساله هند می رود، هند سرتاب تاریخ تمدن بشری هند بر موقعیت های مرکزی در دنیای داد و ستد حکمرانی کرده است. موقعیت هایی که هر یک به عنوان شریانهای مبادله عقاید شرق و غرب در نظر گرفته می شوند. برای مثال شکل و نگاره هایی که در معابد مشهور ایرانی در سده های پنجم و ششم ق.م وجود داشت در بناهای هندی هم به نوعی دیده می شود. همچنین می توان مدارک سبک های معماری یونانی را نیز در غارهای بودائی در گاندها را شمال شرقی هند- یافت.

از آنجا رهنسار چین، از ۱۷۰۰ سال پیش از میلاد مسیح یعنی در دوره مفرغ در ساخت همه بناهای چینی بزرگ یا کوچک از طرحهای حیاط دار استفاده می شده است. معبد ها و کاخها شامل مجموعه حیاط های پیوند خورده شده هستند و ساختمانهای کوچک خانگی، حیاطی حصار کشی شده دارند. اکثر ساختارها به روی یک سکوی سنگی یا آجری بنا شده؛ ستونهایی باحمایت براکت های از سقف شروع شده و امتداد آنها درشالوده سنگی با ایجاد حکاکای روی شالوده مشخص میشود و طاق نماها را در هر جناح تعیین میکند.

نواحی اصلی که برای اعمال تزیینات به کار می رفت پنجره های مشبک نماها و کاشی های سقفی بود. سقف عنصر دفاعی بنا در برابر روح های شیطانی به حساب می آمد بدین منظور تصاویری سرامیکی از هیولاهای ترسناک در هر طرف آن تبعید می شد.

اکنون گردشمان در ژاپن است؛ معماری ژاپنی علی‌رغم مدیون بودنش به فرهنگ‌های خارجی دارای سنت‌های ساخت مجزایی است. در حقیقت ژاپن آموخته‌های فرهنگی بیرونی را در روش‌هایی هم‌خوتر با حساسیت‌های ملی خودش تغییری می‌دهد و به گونه‌ای خاص حس وحدت و برابری میان خود و طبیعت را در یکپارچگی ساختمانها با مناظر و نیز استفاده از مصالح کاملاً طبیعی تثبیت می‌کند.

در ژاپن با گذشت هر چند دهه معماری بناهای گذشته را به طور کالیم تغییر می‌دهند. به همین دلیل هیچ ساختمانی دقیقاً معرف فرهنگ‌های به جا مانده نیست اما از قدیمی‌ترین معبد ها می‌توان به معابد شینتو وایسی به عنوان نمونه سبک معماری باستان اشاره کرد. ژاپن در قرن ۷ شیفته تمدن قاره آسیا شده بود و کاخ‌ها و معابد دائمی در اسب شهرها به سبک چینی ساخته می‌شد. اما در قرن‌های بعد به تدریج شاهد فرایند ژاپنی شدن هستیم در قرن دهم منازل اشرافی به سبک محوری شدن تکامل پیدا کرد. مجموعه‌ای متقارن از مکان‌های مشرف به باغ و کنار دریاچه با ژاپنی تر شدن سبک ساخت و ساز معابد و منازل پیچیده تر شده و فضایی برای امکان عبادت کنندگان و ساکنین به وجود آمد.

ساختمانهای سبک شاین در قرن شانزدهم به تکامل رسید. به سبک مسقفی این ابنیه را نی و بوریا تشکیل داده و دارای درهایی با چهار چوب‌های متحرک و دیوارهای کاغذی متحرک بودند. سبک سوکیا گونه غیر رسمی سبک شاین به حساب می‌آید. در این روش ویژگی‌های کلیه‌های روستایی تجلی کرد و از دیوارهای خاکی و ستونها چوبی پوست کنده استفاده می‌شده است. امروزه اقامتگاههای سوکیا به عنوان نمازخانه‌های سنتی ژاپن شناخته می‌شوند. و از آنجا به یونان گذر می‌کنیم، حدود ۵۰۰ سال پیش از میلاد مسیح میا امپراطوری بزرگ ایران و یونان جنگی در گرفت. یونانیان در سال ۴۷۹ ق.م به پیروزی دست یافتند. آنها برای جاودانه سازی خودشان دست به ساختن بسیاری‌های گسترده و ساخت معابد مشهور زدند تا از این طریق شادیشان را مستدام کنند.

معابد ساخته شده عموماً شامل یک اتاق بدون پنجره بود که به واسطه درگاه ورودی روشن می‌شد و انتهای اتاق تصویری از خدا وجود داشت. پشت این اتاق اصلی اتاق کوچکتری بود و معمولاً توسط یک مجموعه ستون - که از ویژگی‌های این معماری محسوب می‌شود - احاطه می‌شد این طرحها غالباً در اشکال هندسی راست گوشه ساده ساخته می‌شد که طولی دو برابر عرضشان داشتند. البته معابد مدوری هم وجود داشت.

به تدریج در معماری کلاسیک یونان دو نوع نظام معماری به وجود آمد: دوریک و یونیک در اصل چند چیز سبب می‌شد ساختمانهای کلاسیک یونانی زیبایی خاص خود را داشته باشد:

سادگی و یکنواختی آنها تاکید بر واضح بودن و قدرت بخشی به فرمها و از همه مهمتر رابطه معابد با طبیعت و مناظر مدیترانه ای. روند کار یونانیان ادامه داشت. به مرور از سرمشق‌های رومی نیز تاثیر پذیرفت و جلو رفت تا جایی که قرن ۵ ق.م در یونان عصر طلایی معماری نامیده شد و همین پیشرفت‌ها سبب دوام معماری کلاسیک تا به امروز گشت.

از آنجا به امپراطوری روم، سری خواهیم زد. همانطور که معماری یونان مسیرش را از هلنی تا کلاسیک و از کلاسیک تا کهن ادامه می‌داد یک جامعه کوچک در ایتالیای مرکزی در حال رشد و کسب قدرت بود و آن هنگام که اسکندر به فتح کشور های مشغول شد روم به مرور خودش را به عنوان قدرت برتر در ایتالیا تثبیت کرد.

قبل آغاز قرن اول ق.م ارتش روم که اکنون قدرت نظامی وقت شده بود یونان را به زیر پا له کرد و شهرهای آنرا تصرف شد. این هنگام رومی‌ها با منظره‌های

بی نظیر شهرهای یونانی روبرو شدند. ساختمانهای عمومی مرمی، فضاهای شهری باشکوه و ستون بندی شده، خانه های خصوصی مجلل و سایر بناهایی که همه و همه بر سبک معماری آنها تاثیر شگرفی گذاشت.

بنابراین معماری روم دو منبع داشت: یکی سنت محلی ایتالیا که به بیشتر ایتراسکانها منصوب می شد و دیگری میراث یونانی ها که به نوعی مکمل شیوه اول به حساب می آمد.

ویژگی های شاخص معماری شهری رومی، عمدتاً بر خواسته از سنتهای ابتکاری محلی خود رومی هاست. مثل استفاده از قوس که از سبک های ایتالیایی بوده و یا تاکید بر ورودی ها که بر گرفته از معماری ایتراسکانهاست.

معماران رومی از تپه های شیبدار روم برای خلق بناهای باشکوه استفاده می کردند روند رشد آثار رومی ادامه داشت تا آنکه در خلق ساختمانها و مکان های عمومی به برتری چشمگیری دست یافتند. آنها از یک سلسله فضاهای شهری، ستون بندی شده به نام فارا بنا کردند، که جایگاهی برای ایجاد تالارهای بزرگ عمومی بود. این تالارها باسیلیکا نامید می شدند.

یکی از جالبترین نمونه ها حمام شهری بود ساختمانهای مرکزی گنبد داری که به وسیله باغهای جانبی احاطه شده و پیرامون مجموعه مرکزی فضاهایی جنبی چون دانشکده ها، تالارهای سخنرانی، کتابخانه و سالن های اجتماعات وجود داشت.

نکته جالب توجه آنست که معمار رومی توانایی مهندسی خود را تنها در ساخت فضاهای مذهبی به کار نمی بردند؛ هر چند تاکید اصلی معماری شهری رومی روی عظمت و شکوهی بوده که برای تکریم امپراطوری و حفظ خودمانی کردن آن به کار می رفت.

بررسی معماری صدر مسیحیت؛ امپراطوری روم همچنان در حال بسط و گسترش بود و شورش های ایالتهای مخالف خود بود و همزمان استانداردهای زندگی در اروپای غربی تحلیل می رفت به طوری که جمعیت به یک سو کاهش یافت. با این حال امپراطوری روم شرقی هنوز سازماندهی خود را حفظ کرده بود و حتی برای مدتی تحت حکومت ژوستینی نین گسترش پیدا کرد. در این جنگ ها و کشمکش ها مسیحیت اگر چه به طور کامل از بین نرفت اما دستخوش تغییرات زیادی نشد و بدین ترتیب قرنهای زیادی به مبارزه و نجات این بزرگ و باقی ماندن سپری گشت.

باتوجه به همه این مسائل می توان گفت که دژ فرم معماری غالب این سالها بوده است شهر ها عمدتاً در میانه دره ها ساخته و توسط خندق های تدافعی، احاطه می شدند. طراحی درها و پایگاه ها به گونه ای بود که بتواند به راحتی فضای خارج شهر را غارت کرده و در عین حال از حمله غارتگران جلوگیری کنند!

در این دوره کلیساهای سنگی در اروپای غربی کمتر دیده می شد. به طرف شرق هم بیشتر معماران از مصالح رومی مثل آجر و مرمرهای تکه تکه شده استفاده می کردند. نمونه های به جا مانده از این دوره فاقد شکوه و جلال های رایج بوده و در این سادگی از زیبایی خاصی برخوردارند.

آنها در زمره ساده ترین و خالص ترین نمونه های معماری قرار می گیرند به عنوان یک نمونه خوب می توان به جز مینگ رس در فرانسه مرکزی اشاره کرد. این بنا به شکل یک مکعب طراحی شده که توسط چهار کلیسای کوچک استوانه ای شکل با طاقهای گنبدی احاطه شده است.

این فضاهای افلاطونی به شکلی دلپذیر اما بدون تزئینات اضافی و بی هیچ زرق و برقی کنار همه قرار گرفتند. در قرن چهارم و تحت حکومت امپراطوری ژوستینی مین که نخستین عصر طلایی هنر بیزانس نامیده شد کلسای بزرگ حاجی صوفیا یا کلیسای حکمت مقدس ساخته شد. پس از ژوستینی مین

جدایی سیاسی و دینی در میان دو امپراطوری شرقی و غربی سبب شکست و جدایی هنری نیز گردید.

بیزانس، معماری بیزانس با تأسیس پایتخت امپراتوری توسط کنستانتینوس اول بر کرانه ی تنگه ی بوسفوروس آغاز شد. این شهر که بعد ها به نام کنستانتینوپولیس (قسطنطنیه) و سپس به نام استانبول خوانده شد، مکانی شد برای گردهمایی جمع کثیری از هنرمندان شرق و غرب که حاصل هنرشان را در کلیساها و بناهایی می توان مشاهده کرد که به نام سبک بیزانس شناخته شدند. مشتق از بوزانتیون که نام یونانی این منطقه ی جغرافیایی بود. بسیاری از این هنرمندان از شهر رم به این مکان آورده شدند. هنر غالب در این بنای این شهر هنر مسیحی بود که در واقع چیزی نبود جز همان هنر رومی؛ هنر کلاسیک امپراتوری روم این هنر هر چند مسیحی بود اما از همان عناصر ما قبل مسیحی پاگان استفاده می کرد؛ مجسمه ی امپراتوران همچون دوران ما قبل مسیحی در میادین نصب می شد؛ موزاییکهای کفیوش کاربرد فراوان داشتند؛ عاج و فولاد هر دو همچون دوران کلاسیک رومی استفاده می شدند. اما بیشتر تغییرات در بخشهای هوایی ساختمانها و عمارات دیده می شد.

نشینی و سر در یونانی جای خودشان را به آرک (طاقی) دادند و گنبد ها و مجسمه ها بیشتر وضعیت تزئینی یافتند و کمتر به شکل بهنجار و پذیرفته ساخته می شدند. این تغییرات را نزدیکی به حوزه ی فرهنگی اسپای صغیر و سوریه تشدید می کرد، یعنی در واقع دو حوزه فرهنگی که ایده های هنری شان چندان تحت تأثیر روم کلاسیک و فرهنگ غربی قرار نداشتند. معماری کلیسا در قرنهای چهارم تا ششم پیش رفته بود، اما در بستر هنرهای بصری سبکی که فرمالیسم و بیان کلاسیک را در خود جذب کرده باشم، رفته رفته پدید آمده بود پایتخت جدید کنستانتینوس به دقت بنا شد و ساختمانهای عمومی، خیابانهایی با طاق ضربی و دیوار و باروهای پرشکوهری داشت و علاوه بر اینها یک قصر امپراتوری هم داشت که نمای خیره کننده ای هم دارا بوده است بناهای مذهبی به دو شکل عمده ساخته می شدند باسیلیکا (بازیلیک) که سازه ای طولی بود و کلیسا که سازه ای بود متمرکز. باسیلیکا سه جناح داشت که برای گردهمایی و برپایی قداس بنا می شد؛ آن دیگری مدور، چهارگوش و یا هشت گوش بود و بیشتر برای آیین کفن و دفن مؤمنان مسیحی و ختم و یادبود آنان به کار می آمد هم باسیلیکا و هم کلیسا در عرصه های وسیع ساخته می شدند. از ترکیب باسیلیکا و کلیسای مدور بود که کلیسای شاخص دوران بیزانس که سرنمون معماری این دوران به شمار می آید پا به عرصه ی وجود گذاشت البته این روند تغییر و تبدل را نمی توان به این آسانی ها دنبال کرد، چه حجم عمده ای از آثار این دوره نابود شده یا کاربردهای دیگر پیدا کرده اند.

رومانسک، اگر زمانی را برای پدید آمدن معماری رومانسک در نظر گرفت، باید به یک دوره دو سده ای اشاره کرد یعنی سده های یازده و دوازده میلادی. در معماری رومانسک نکته قابل توجه و تأمل احترام و جایگاه ویژه معنوی و مذهبی کلیساها است. همچنین عملکردهای مختلف این بنا برای سخنرانی و مواظ، محل تجمع ها و تصمیم گیری ها است. همین امر موجب شد که افزایش شگفت انگیزی در عمارت های ساختمانی پدید آید. یکی از راهبان قرن یازدهم به نام راثول گرابر در این باره گفته است که دنیا، خود را به جبه ای سفید از کلیسا می آراست.

این کلیساها نه تنها با تعداد فراوانتری به وجود آمدند، بلکه عمدتاً از کلیسا های آغاز قرون وسطی بزرگتر و پرتجمل تر بودند، بلکه عمدتاً از کلیساهای آغاز قرون وسطی بزرگتر و پرتجمل تر ساخته شدند، و به ویژه بیشتر آنها نمای رومی داشتند. زیرا شبستان آنها بر خلاف سقف چوبی، تاق قوسی داشت و بدنه خارجیشان برخلاف کلیساهای صدر مسیحیت و بیزانسی و کارولژی و اوتونی با تزئینات معماری و پیکر تراشی تزئین می گردید. از لحاظ جغرافیایی بناهای عمده ای به شیوه رومی در سراسر دنیای مسیحیت بوجود آمد. از شمال اسپانیا تا ناحیه رودخانه راین، و از مرز انگلیس و اسکاتلند

تا قسمت مرکزی ایتالیا. در این میان بهترین و متنوع ترین نمونه های معماری محلی و متهورانه ترین رومانسک را بیان کنیم، بکارگیری قوسهای نیم دایره رومی در سقف ها، همچنین استفاده از جرزهای سنگین بوده است.

نکته قابل توجه در معماری رومانسک این است که تغییرات پیرامونی ای پیدا کرده و تنوعات منطقه ای فراوانی را شامل می شود و همین امر موجب گردید مورخان معماری، آنرا سبکی فی نفسه کامل پنداشته و معتقد نیستند که پیش درآمد ناقصی برای سبک گوتیک بوده باشد. بدین ترتیب معماری حقیقی متعلق به سده های میانی به شمار می رود. از دیگر ویژگیهای سبک رومانسک می توان به حجم های کلیساها از بعد معماری اشاره داشت که همگی از گروهی از احجام هندسی ساده و بزرگ و با زاویه قائمه نظیر مکعب، مکعب مستطیل، استوانه و نیم استوانه تشکیل یافته اند.

گسترش و اعتلای معماری سبک رومانسک در اروپا به طور مشخص در چهار کشور: فرانسه، انگلستان، آلمان و اسپانیا قابل بررسی اند، در هر یک از این چهار کشور معماران سبک رومانسک با ظرفیت و نوآوری های خاصی معماری این دوره را با شرایط، مقتضیات و خصوصیات کشور خود وفق داده و همین امر سبب شد تا ویژگیهای خاصی در سبک رومانسک هر یک از این کشورها قابل ملاحظه باشد.

در هر یک از کشورهای فوق الذکر، معماری رومانسک به نوبه های گوناگون و متنوع اجرا گردیده است و در مناطق مختلف هر کشور روش ساخت بناهای این سبک بویژه کلیساها، بنا به ابتکارات معماران متغیر می گردید، چنانچه فقط در کشور فرانسه بیش از ده شیوه (سبک) از این معماری (رومانسک) وجود دارد. اینک به طور مختصر به ویژگیهای معماری رومانسک در هر یک از کشورهای مذکور می پردازیم:

سبک رومانسک در فرانسه: یکی از سرزمینهایی که از نظر معماری پس از ایتالیا قابل اهمیت و توجه است کشور فرانسه است. با اینکه تا زمان آغاز سبک معماری رومانسک این کشور به فرمها و اشکال مختلفی تقسیم گشته که در میان آنها می توان هفت نوع مختلف از کلیسا های رومانسک را در سراسر فرانسه شناخت.

در معماری رومانسک فرانسه می توان به دو کلیسای سن مارتین تورس که در محراب آن فضاهایی بنام نمازخانه به شکل یک نیم دایره که نیم استوانه هایی به آن الحاق گردیده، و دوم کلیسای کلونی دوم که محراب آن دارای نمازخانه های جداگانه ای است، اشاره کرد.

به طور کلی در باب علت پدید آمدن نمازخانه های مذکور می توان به توسعه و گسترش مراسم مذهبی اشاره کرد که در آن کاردینالها نمازخانه های جداگانه می طلبیدند. این فضا به طور طبیعی در محراب کلیسا که مخصوص انجام مراسم در سطح مقامات کلیسا است، گسترش بیشتری یافت و علت طولی شدن محراب در این ساختمانها نیز وجود همین نمازخانه هاست که برای دسترسی به آنها وجود راهروهایی که پیرامون محراب را فراگرفته بر طول و درازای این نوع بنا افزوده است.

نکته دیگر درباره سبک رومانسک فرانسه این است که برای جلوگیری از رانش دیوار تالار مرکزی و اضلاع کلیسا، دیوارهای جانبی را مرتفع تر ساخته اند و همین امر موجب گردیده که داخل کلیسا تاریک شود، چون این امر مانع از ایجاد پنجره در روی تالار مرکزی می گردید. از این نمونه ها می توان به کلیسای سرنن در تولوز، کلیسای سانتیاگو، کلیسای سن آتین در کان فرانسه اشاره کرد.

گوتیک، یکی از سبکها و دوره های تاریخی معماری است. این سبک، سبکی مذهبی بوده که همواره، در خدمت کلیسا بوده است. آغاز پیدایش هیچیک از شیوه های معماری را به دقت شیوه گوتیک، نمی توان تعیین کرد. هنر معماری گوتیک در میان سالهای (۱۱۳۷ و ۱۱۴۴ میلادی) در جریان بازسازی

کلیسای سن-دنی فرانسه پا به عرصه وجود گذاشت و تا اواسط قرن شانزدهم میلادی در اروپا معمول بود. هنر گوتیک در میان دو دوره رمانسک و رنسانس واقع شده است و تا قبل از دوره مدرن گوتیک به عنوان یک صفت منفی به کار می‌رفت فیلا ریته از آن به عنوان هنر فلاکت زده یاد می‌کند. سبک معماری جورجیا الهام گرفته از این سبک در سال‌های ۱۷۲۰ تا ۱۸۴۰ در کشورهای انگلیسی زبان شهرت یافت.

دوره گوتیک در فرهنگ جهان دوران استیلای مذهب، و بالاخص کلیسا، بر جوامع بوده. نوع ارتباطات در آن دوران به صورت عمودی تعریف می‌شده است. بدین معنا که تمام ابعاد و جنبه‌های زندگی به جهت خداوند و برای خداوند تعریف می‌شده. این الگو در معماری آن دوران خود را به صورت فلش‌های رو به بالا (به سمت خداوند) نشان داده است. دور گوتیک با ظهور اومانیزم پایان یافت. البته عده‌ای دوره رنسانس را دشمن گوتیک می‌دانند. رنسانس و ثبات ایستائی فضا، رنسانس یا روند دوباره هنر و ادبیات کلاسیک باستان به جنبش عقلانی گفته می‌شد که در بین سده‌های چهاردهم تا شانزدهم از شهرهای شمالی ایتالیا آغاز شد و به شتوفای رسید.

معماری رنسانس در آغاز قرن پانزدهم میلادی و در شهر جمهوری خواه فلورانس، با کار انقلابی فیلیپو بران سیجی شروع شد. نمی‌توان گفت ساخته‌های او تقلیدی از معماری روم باستان است اما تأییدیست بر اصولهای معماری ایتالیایی که قرن قبل توانسته بود در اروپای شمالی جایگزین سبک گوتیک شود. معماران دیگری که در اوایل رنسانس در فلورانس فعالیت داشتند با مطالعه بناهای تاریخی گذشته بیشتر از سنت‌های قرون وسطی استفاده می‌کردند. در این دوره حرکت جدید اتفاق افتاد اول ساخت کلیساهای گوتیک به دور مرکزی که پس از دهه ۱۴۸۰ شدت رواج پیدا کرد و دیگری طراحی ویلا که به نوعی تجدید آگاهانه‌ی ویلاهای روم باستان بوده است. می‌توان گفت در این زمان توسعه‌های شهری با مقیاس بزرگ بسیار کمیاب بوده اما استثناهای قبال ذکری هم وجود دارد. همچون تغییر شکل مناطق اطراف پیزا که توسط راسینو انجام شد. تغییراتی که در کلیسای بزرگ جامع جدید و کاخ پاپی و ساختمانهای عمومی اطراف آن صورت گرفت.

در اوایل رنسانس سنت‌های محلی البته به شرط قابل دسترس بودن مصالح نقش مهمی دارد توسعه‌های منطقه‌ای ایفا می‌کرد. برای مثال سنگ به وفور در ایتالیای مرکزی یافت می‌شد اما در شمال کمیاب بود در عوض آجر و سفال فراوان وجود داشت. در میلان و ونیز سنگ در قبال پرداخت پول قابل دسترس بود و در آنجا بود که نسل جدیدی از معماران و مجسمه‌سازان با ذوق همچون گودانی آنتیو آمدو و پیترو لمبردو و مورد کودسی به وجود آمد. این افراد بعضی از ابتکاری ترین طرح‌های این دوره را خلق کردند. حرکت خیال باروک معماری باروک موجب رشد و باروری روم پاپی در قرن هفدهم شد و در بسیاری جنبه‌ها می‌شود آنرا روح نهایی رنسانس دانست. این مذهب را می‌توان در مجموعه طرحهای نمایشی معمارانی همچون گیانلورنز و برومینی و فراسکوکو برامینی و پیترو ویکورتونا که انعکاس دهنده قدرت سیاسی اروپا پاپ است دید با آغاز به کارگیری این سبک همچون قرنهای پیش مسیرهای جدید معماری در بقیه ایتالیا منعکس شد و سپس در سرتاسر اروپا گسترش یافت.

به هر حال معماری باروک ایتالیایی تأثیر قدرتمندی را روی طرحهای کلیساهای ایالتی کاتولیک و طرحهای بارگاههای شاهنشاهی و سلطنتی داشته است. کارهای بزرگ معماری باروک در روم، عمدتاً در مقیاس‌های عظیم و دارای فرمهای زیبا و نمایشی است که درعین حال تنوع قابل ملاحظه‌ای در سبکهای مختلف آن وجود دارد.

سبک‌های کلاسیکی و قرار دادی برنینی و معماران دیگر همچون کارلو رانیآوری و کارلو فونتانا ارائه دهنده جریان اصلی این پیشرفت بود اما رویکرد

میتکرانه و فرد جویانه ای که بارومینی تحت تاثیر کارهای میچلانگو اتخاذ کرده بود بکار گوارنیو گو آرنینی در ساخت تورین تاثیر بسزایی گذاشت و پایه حرکت راکو کو را فراهم ساخت. این حرکت بعدها در آلمان و اروپای مرکزی به شکل هدایت شده تری ادامه پیدا کرد. همزمان با این دوره، در پرتغال و اسپانیا هنوز سنت ها جایگاه خود را داشت و البته تزئینات جذاب، بناهای آن را دیدنی تر می ساخت اما در حقیقت طرح های معماران رومی مدلهای اساسی را برای ساختمانهای اصلی اروپا فراهم کرد. کلیسای قدیس پیتر که در این زمان با اضافه شدن صحن کارلومارنو کامل شده بود نمونه ای برای چندین کلیسای بزرگ گنبدی قرن های هفدهم تا هجدهم را فراهم ساخت. و باز گردش تاریخ برای پیدا کردن... این اثر، اولین جلد از مجموعه دو جلدی مروری بر معماری جهان خواهد بود که با یاری یگانه بی همتا برای استفاده تمامی اساتید، فرهیختگان، دانشجویان و علاقمندان به معماری، در گردش این روزگار به چاپ خواهد رسید.

دکتر محمدرضا نیلفروشان

استادیار دانشکده معماری و شهرسازی و عضو هیئت علمی دانشگاه هنر اصفهان